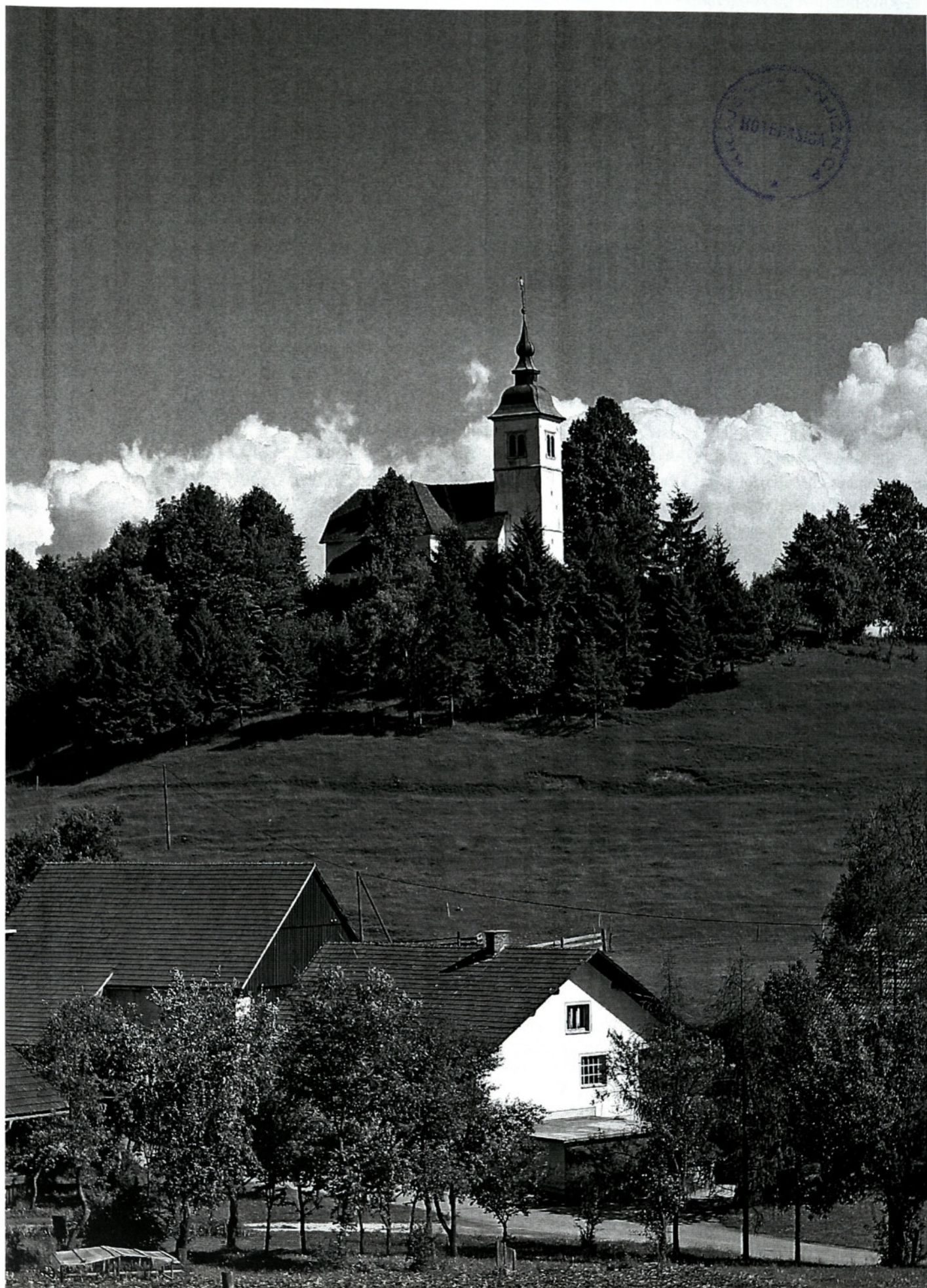

RAVNIŠKA SAPCA 7

JUNIJ 2007, LETNIK 2

Drage bralke in bralci,

naj bo letošnje poletje tako, kot smo si ga želeli sredi temne zime. Na Ravniku je vedno obarvano tudi s pogledovanjem proti oblakom, tekanjem med vtičnicami, ko se v zraku pojavi prva slutja nevihte. Zato poletno številko namenjamu prav tej značilnosti. Več v posebni prilogi, na začetek pa zapis Metke Petrič o izkušnjah, ki jih imamo Ravničani z obveznima spremljevalkama poletja.

urednica

UVODNIK: Nevihte in strele

Na Ravniku sem povprašala o škodi, ki so jo povzročile nevihte. Razen pri Mežnarju so povsod že imeli škodo zaradi neviht. Škoda nastaja zaradi močnega vetra, nalivov, toče in udarov strele.

Štirinajst dni pred tornadom v Hotedršici, leta 1986, je bil tornado tudi na Ravniku. Pri Urbanovc, Korenč in Tomašk je odkril strehe, Plešnarju pa je uničil celo 14 ha gozda. Tudi pri Gubin je neurje večkrat pustilo za seboj podrtá drevesa.

Pri Plešnarju je tudi strela naredila veliko škode; štirikrat je zadela v staro hišo, leta 1983 jim je udarila v kozolec, ki je pogorel. Seveda pa strela ni naredila škode samo pri Plešnar, ampak tudi drugod. Leta 1986 je zaradi strele pogorel Glčev kozolec, pri Urbanovc pa je v »Tincino hišo« udarila vodena strela. Povsod (razen pri Mežnarju in Luxu) je strela uničila kakšno električno napravo (računalnik je bil na udaru povsod, ponekod večkrat, tudi TV in telefon, pri Tomašk je zgorela elektronika pralnega stroja). Kmetom je poškodovala ali popolnoma uničila električne pastirje in akumulatorje. Gubinovi so pred letom ves dan pekli meso, ki se je odtalilo v zamrzovalni skrinji, ker niso opazili, da se je ob streli izklopila. Sedaj povsod pridno vlečejo kable iz vtičnic takoj, ko zagrmi.

Pred mnogimi leti je pri Tomašk strela ubila dve kravi. Udarila je v cerkev, tok pa je stekel po žici v hlev.

Blaževa Franc in Marica sta bila pred leti v smrtni nevarnosti. Ko je začelo grmeti, sta pohitela na pašnik. Franc je hitel odpirat vrata ograje, da bi se živina vrnila v hlev, Marica pa je nameravala izklopiti pastirja. Ko je Franc še držal žico v roki, je udarilo. Zakričal je od bolečin in padel na tla. Še pol leta ga je bolelo in skelelo v prsnem košu. Meni, da se mora za življenje zahvaliti novim rokavicam in gumijastim škornjem, ki jih je takrat prvič uporabil. Marica je bila ob udaru kakih dvajset metrov oddaljena od pastirja, v katerega je treščilo. Tudi ona je imela srečo, da je bila dovolj daleč.

Škoda nastane tudi zaradi toče. Padala je že pri vseh kmetih in poškodovala travo, predvsem pa koruzo. Uničevala je tudi vrtove in sadno drevje. Pri Kovač kar trikrat zapored.

Ob močnih nalivih pri Korenč zalije vhod v hlev, tudi pri Lavret je že voda pritekla v hišo.

Amonovi so se pred časom peljali domov po Uranovcovi poti, ko se je začelo neurje s točo. Zapeljali so pod drevo, naenkrat pa je pred njimi čez cesto padla smreka. Peljali so se nazaj proti glavni cesti, da bi prišli domov po drugi strani. A tudi tam jim je pot prekrižala podrtá smreka. Na srečo so jo lahko odstranili sami, za večjo pa je poskrbel Ivan.

Škoda, ki so jo povzročile nevihte in jo še bodo, torej ni majhna. Strela pa lahko tudi ubije. Zato me je vsakega grmenja strah in vem, da nisem edina.

Metka Petrič

Ravniška sapca

Letnočasnik, izhaja na začetku letnih časov

Glavna in odgovorna urednica

Ingrid Kovač Brus

Urednica Literarnega kotička

Nives Kovač

Urednik za likovne priloge

Boris Zelenc

Tehnični urednik

Robert Brus

Oblikovanje

Robert Brus, Domen Brus

Tisk

INFOKART, d. o. o.

Stalni sodelavci

Melanija Nagode, Špela Nagode, Polona Nagode, Urban Nagode, Urša Nagode, Jolanda Babič Petrič, Hana Brus, Domen Brus, Vid Zelenc

Naslov uredništva

Ravnik 10
1372 Hotedršica
telefon (0) 7559 069
e-pošta ingrid.kovac@siol.net

Naklada

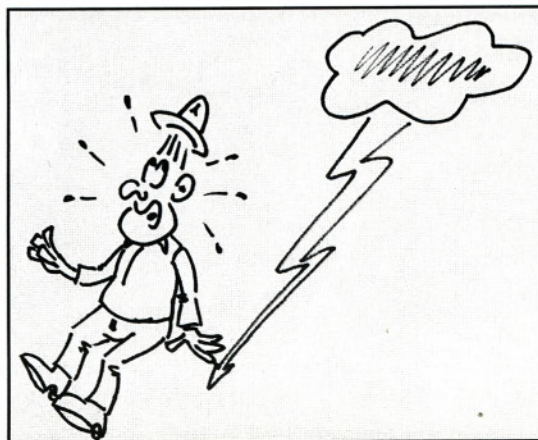
100 izvodov

ISSN 1854-5831

Tisk 7. številke je finančno podprla Nada Zelenc.

Zahvaljujemo se vsem bralcem, ki ste prispevali za svoj izvod.

Izvod Ravniške sapce lahko vedno dobite na kmetiji odprtih vrat Urbanovc na Ravniku.

RAVNIŠKE NOVIČKE

Rezultat čistilne akcije (foto Š. N.)

V soboto, 14. aprila 2007, smo se na našo zemljo spomnili tudi Špela, Polona, Urban, Dejan, Ivan in Urša. Z veliko dobre volje smo se odločili, da opravimo pravo malcato čistilno akcijo. Od Urbanovcove domačije smo se sprehodili vse do glavne ceste. Moram priznati, da smo se ob tem tudi pošteno nasmejali in zabavali, saj smo našli veliko predmetov, ki jih nismo niti slučajno pričakovali. Od kolesa na drevesu do wc školjke, raznih preprog in podobno. Človek je dandanes vse preveč malomaren in odlaga razne odpadke, ne da bi se zavedal posledic svojega početja. Mislim, da nam mati Narava počasi že vrača za to našo malomarnost. Zato upam, da bomo drugo leto akcijo ponovili ter si želim, da bi jo razširili po vsej vasi. (u. a.)

Tudi letos je na velikonočno soboto že navsezgodaj zjutraj po domovih zadišalo po blagoslovljenem velikonočnem ognju, ki ga je pridno raznašal ravniški ministrant Urban. (š. n.)

V soboto, 8. 4. 2007, je bil tudi letos v naši cerkvi na Ravniku blagoslov velikonočnih jedi. Poleg večine Ravničanov se je zbralo tudi nekaj vaščanov iz okoliških vasi (Hotedršice, Žibrš, Novega Sveta ...). (š. n.)

V spomladanskih mesecih so strokovnjaki Oddelka za geologijo z Naravoslovnotehniške fakultete v Ljubljani geološko kartirali širše območja Ravnika. Podrobnosti zaenkrat niso znane in tudi rezultati še niso objavljeni, vsekakor pa že nestrpno pričakujemo novo geološko karto. V eni prihodnjih števil Ravniške sapce bomo poskusili pripraviti tudi pogovor z geologi, ki so delali na Ravniku. (r. b.)

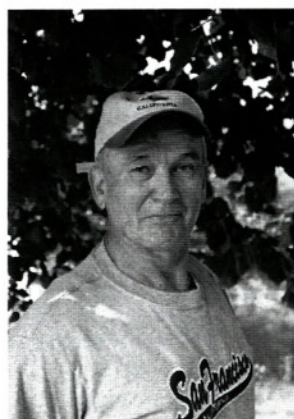

Pri Štefanovi mizici (foto R. B.)

Na Florijanovo nedeljo, 6. maja 2007, je bila v cerkvi sv. Barbare slovesna maša. Na Ravnik so se že od zgodnjih ur zgrinjali pohodniki in romarji z bližnjih in daljnih krajev. Tiste, ki so prišli z logaške strani, je tudi letos ob poti pričakala nova pesem Štefana Rehbergerja in šilce njegovega odličnega žganja. (i. k. b.)

Novo znamenje (foto R. B.)

Jakob Rupnik (foto R. B.)

Ob pešpoti z Ravnika proti Logatcu smo opazili novo znamenje. Jakob Rupnik iz Logatca, ki ga je izdelal, nam je povedal, da je na smreki, ki je rasla na tem mestu, znamenje nekoč že bilo in sicer v spomin na dimnikarja, ki je bil tam ubit med 2. sv. vojno. Potem so smreko in z njo znamenje zažgali. Jakob pa je zdaj znamenju dodal še imenitno izdelan smerokaz za popotnike. (i. k. b.)

Rolanje po Ravniku

Najnovejši televizijski resničnostni šov Na kmetiji naj bi se pripravljala na kmetiji na Vrsniku. Nekaj Ravničanov nagovarja svoje ali druge soproge, da bi se prijavile, vendar zaenkrat še nobena ni sprejela povabila. Nastopa se brani tudi urednica RS in pravi, da se ne izplača, ker bi že prvi dan izpadla. (z jezikom je spretnejša kot z grabljami press)

Redna gostja se je v začetku junija iz službe v centru glavnega mesta v Bežigrad zapeljala po nekoliko daljši varianti (čez Ravnik!), da bi se tam naužila lepih pogledov in spokojnosti. Že na začetku meditacije na hribčku pa jo je tako hudo zmotila brenčeča vrtna kosilnica, da jo je pobrala kar nazaj v dolino. (ponovno je prišla šele na piknik press)

Bodoči Ravničan na svoji parceli na Ravniku goji voluharje. V ogromnem kupu zemlje ima več kolonij teh prikupnih glodalcev. Sosedje, ki jih živalice redno obiskujejo, se sprašujejo, ali morda ne gre za kakšno novo donosno dejavnost, Alka pa je ob vsakem obisku nagrajena z vsaj enim priboljškom. (izkoplje ga v pol minute press)

Dirkači so čez zimo večinoma nabirali moči za nove izzive. Že na drugi spomladanski dan, ko je končno zapadel sneg, pa je prvi imel smolo in ponovno razbil dirkalnik (in tudi nasproti vozečega). Drugi dirkač pa je, čeprav je ostal zvest svoji barvi, zamenjal tekmovalni razred. Presedlal je med dvokolesnike in nov stroj že dobro preizkusil, večinoma le na asfaltu sredi vasi. Treninge se dobro sliši vsaj do Žibrš. (bralce RS prosimo za prispevke za nov avspuh press)

Na predvečer 1. maja je na Ravniku gorelo kar sedem (7!) kresov. Za naselje z 12 hišami je to dosežek, ki bi ga lahko brez sramu predlagali za uvrstitev v Guinnessovo knjigo rekordov. (vsi skupaj bi mogoče bili za enega orng press)

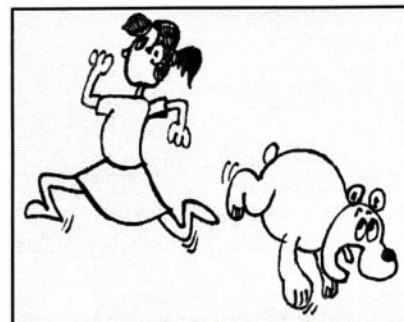
Alkine zgodbe še kar ni konec. Kot se je izkazalo, je bil Vili bodočega očetovstva osumljen neutemeljeno, saj njenih mladičev še po 9 mesecih ni na svet in jih tudi ne bo. Šele zdaj je postalo jasno, kako hudo se je zredila na dieti v Hotedršici. (ampak saj je nosečnost vendar potrdil veterinar z ultrazvokom press)

Najmlajši ravniški pes, Urbanovcova Lili, se je neke nedelje pridružila pohodnikom na poti v Hotedršico. Ker se je med hojo utrudila, so jo pustili pri eni od ravniških domačij in domače prosili, naj sporočijo Urbanovcovim, kje je Lili. Klica pa ni in ni bilo, ker niso imeli telefonske številke. Težavam bi se seveda izognili, če bi brali Sapco, v kateri smo telefonski imenik objavili že dvakrat. (in če bo treba, ga bomo še tretjič press)

IZ VSEBINE

- Uvodnik – s. 2
- Ravniške novice – s. 3
- Rolanje po Ravniku – s. 4
- Za griček umaknjeni Glčevi – s. 5
- In Blaž je raztegnu ramoniku soju – s. 7
- Urbanovcova venecijanka na štiri liste – s. 8
- Žiga žaga poje žaga – s. 8
- Štirne na Ravniku 2. – s. 9
- Poletna tema: Poletne nevihte – s. 10
- Zaščita pred strelo – s. 13
- Ravniška gospodinja – s. 15
- Gost RS: Peter Kolšek – s. 16
- Poletno branje: Impresija – s. 17
- Literarni kotiček – s. 19
- Restavratorka v akciji – s. 20
- Zabava – s. 23

Konec maja sem pod Ravnikom opazila medveda, glavno cesto je prečkal ravno pred menoj. Smer? Novi Svet - Ravnik. Hja, smešno in po drugi strani rahlo zastrašujoče. (ua)

NEZNANA POT
V živalskem vrtu strašno grd možakar vljudno vpraša paznika:
"Oprostite, kje so kletke z gorilami?"
"Zakaj se pa odpraviš iz kletke, če se ne znaš vrniti vanjo?" zamomlja paznik.

SPOROČILCE BRALKE
Maje Žel Nolda, urednice na Radiu Slovenija:

Me pozivam
božice nevihte!
M.

ZA GRIČEK UMAKNJENI GLČEVI ali RAVNIK 7

»Če bom kdaj posnel film o Ravniku, potem me bo po njem vodil Glčev Ivan,« mi večkrat reče moj radijski kolega Ivan Merljak. »Saj še hodi vsak dan po Ravniku?«

Ja, hodi. Dvakrat dnevno. Čeprav me je presenetil s svojim jutranjim obredjem. Je namreč eden tistih, ki ga zbudijo prvi sončni žarki. Ker pa Glčeva domačija stoji za gričkom, posijejo prvi žarki skozi okno njegove spalnice izza Rjavcovega griča šele okoli osmih zjutraj. Potem pa gre res do Cuntove grape in nazaj.

Ivan Nagode je Glčevo kmetijo prevzel za svojim stricem Jernejem in teto Marjano, ker nista imela otrok. Na Ravnik je prišel leta 1950, 21-leten, naravnost iz Beograda iz elitne Titove garde. »Ja, seveda sem srečal Tita. Po sobah v naši kasarni je kontroliral s svojim psom Tarzanom. Ob 10.30 je prišel in predal sem mu raport. Ker so bile sobe lepo urejene, mi je pustil 500 dinarjev. To je bilo toliko, da bi lahko kadil tri mesece.« Še prej je bil v pet mesecev partizanih. Kot otrok pa je živel na Dolenjskem, v Golišču. Tam je njegov oče Ivan, Jernejev brat, kupil kmetijo in se tja preselil s svojo družino.

Sabina na svoji novi kroski (iz družinskega arhiva)

V njihovi družinski zgodovini, tako se mi zdi, so bile glavne ženske. Ivan mi razloži, da je bila babica Katarina tista, ki je k hiši prinesla voljo in moč. »Takrat se je pri Glčevih začelo res delati,« pravi. Pri Glčevih? Stric mu je razložil, da je tukaj nekoč živel gospod, ki se je pisal Galič in od tod naj bi prišlo do imena Glč. Druga ženska, ki jo pri Glčevih slavijo – njo pa zaradi kulinarčnih dobrot – je Ivanova tašča Klementina, ki je bila Tiroлка. Njen copek je redno na njihovi mizi. »Ampak od stare mame je bil boljši,« se upa povedati Ivanov najmlajši sin Janez, vnuk Tiroлке Klementine, a takoj pohvali tudi svojo ženo, »Daničin copek je pa čisto blizu.« Ivan, zdaj počasi razumem, zakaj je on pravi ravniški vodnik in pripovedovalec, pa ne more skriti svojega ponosa, ko mi njegova vnukinja Sabina pove, pa bo že spet odlična v šoli. »Res je pridna, pa ne samo za učit, tudi doma,« pravi (se mi je samo zazdelo, da jo je hotel primerjati s Katarino?) in se potem odpravi v posteljo, čakat prve jutranje žarke.

»Naš pes pa nima repa več, odsekal mu ga je preč en meč,« je pesmica, ki jo je vsem otrokom, ki so se rodili Ivanu in njegovi prvi ženi Slavki (umrla je leta 1973), torej Marinki, Ivanki (umrla je pri treh mesecih in pol), Cilki in

Janezu, na peči pel stric Jernej, ko jih je gugal. Preteklost, zgodovina, rod vsaj zamikata tudi Janeza, ki je razpet med Ravnik in svojo službo v Logatcu, v Valkartonu. Že trideset let. Leta 1995 je na Ravnik iz Lipelj pri Planini pripeljal Danico Bole, ki se je tišine, miru v hiši za gričem takoj privadila. Za oba je bil to drugi zakon, tako da je njuna širša družina prav velika. Na Rakeku živi Janezov sin Tadej, v Planini pa Nik in Mark, Daničina sinova. Danica ne vozi, tako da je po poroki ostala kar doma. 17. septembra 1996 pa se jima je rodila Sabina, ta hip najmlajša Ravničanka, sicer pa četrtarka s svojo krosko. Ja, s krosko. Sabina že eno leto dirka po ravniških gričih s svojo modro krosko, ki si jo je kupila iz prihrankov. V šolo mora pa vseeno peš, ker še nima vozniškega izpita. Bratov še ni peljala z motorjem in ko se čudim, mi res vlijudno razloži, da je na kroski prostora samo za voznico. Mogoče kdaj za njeno muco Pikico, pes Igo pa bo čisto zadovoljen, če bo smel teči za hitro motoristko.

Sabina s starim atom Ivanom (iz družinskega arhiva)

Pred koncem hladnega, deževnega junijskega večera (v štedilniku je ves čas gorelo) pa iz svojih gostiteljev izvabim še

Danica in Janez ter njuni otroci Nik, Sabina in Mark (iz družinskega arhiva)

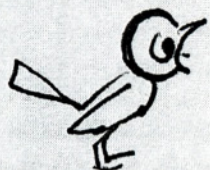
nekaj dragocenega - recept za copek. Danica in Janez sta oba tako hitela, se dopolnjevala, da ju sumim, da ga pečeta oba.

COPEK: Surov krompir olupiš in naribaš na drobne nitke. Streseš ga v skledo in mu dodaš 2 žlici moke, sol in 3-4 žlice mleka. Pustiš stati 10-15 minut, potem krompir odcediš in daš dober prst na debelo v pomaščen pekač. Ko je krompir zlato rumen, ga zabeliš z ocvirki in daš še za nekaj minut v pečico. Pečeš dobre pol ure.

Hvala obema. Sliši se zelo slastno.

Ingrid Kovač Brus

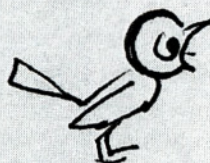
ČESTITAMO

Še zadnjič letos bo na Ravniku Abraham potrkal na vrata MARICE RUPNIK in MITJA PETRIČA. Marico bo obiskal 29. junija., Mitja pa 22. septembra. Obema želimo veliko zdravja, sreče in izpolnitev vseh osebnih želja! (p. n.)

V aprilu letos je Tilka Pucelj, rojena Petrič, praznovala devetdeseti rojstni dan. Želimo ji še veliko let, urnih misli in hitrih nog, da bo skupaj s sorodniki kmalu spet zaplesala. (j. b. p.)

Ob koncu šolskega leta čestitamo vsem šolarjem. Metki Petrič pa še posebej za zlati priznanji iz logike in matematike ter za srebrno iz fizike; Domnu Brusu za zlati priznanji iz fizike in zgodovine ter za srebrna priznanja iz biologije, angleščine, kemije in slovenščine; Hani Brus pa za nagrado na državnem literarnem natečaju. (i. k. b.)

FOTONATEČAJ:

Najstarejša fotografija Ravnika

Ravniška sapca vabi vse, da pobrsKate med starimi slikami in pomagate poiskati najstarejšo fotografijo Ravnika. Na fotografiji so lahko ljudje, narava, vas, cerkev ali kar koli, kar je povezano z Ravnikom.

Fotografije prinesite do **1. septembra 2007** na uredništvo Ravniške sapce (Ravnik 10, tel. 7559 069). Najzanimivejše bomo objavili v jesenski številki časopisa, pripravili pa bomo tudi razstavo.

Ob koncu natečaja bomo seveda vse fotografije vrnili lastnikom.

IN »BLAŽ JE RAZTEGNU RAMONIKU SOJU«

Na balkonu Franc razteguje svojo harmoniko (foto I. K. B.)

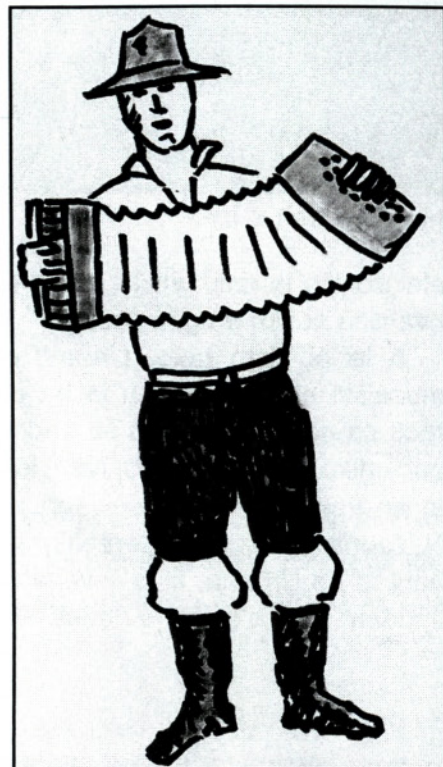
Prva leta je šlo bolj počasi, potem je šel nekajkrat k sorodniku Matiji, da je dobil občutek in se je naučil branja not. Tako se je letošnjo zimo naučil vsaj šest novih pesmi. Hotel se je udeležiti tudi tečaja, ki je bil lani organiziran v Logatcu, a je žal prav takrat zbolel.

Njegove priljubljene pesmi so *Zvezde žarijo* (stara pesem, ki mu jo je pokazal še oče), *Lisička*, *Pojdem na Gorenjsko*, *Pr' šestic*, *Moje dekle je še mlado*, *Pleničke je prala*, *Moj fantič je na Trolsko vandral*, *Mi se imamo radi* in druge. Njegov opus je sedaj že tako obsežen, da zapolni z igranjem celo uro. Potem pa začne znova, saj še opazijo ne, hudomušno pripomni.

Če boste kdaj hodili čez Ravnik in se bodo od nekod razlegali mili zvoki slovenskih narodnih, pomeni, da je Blaž raztegnil svojo harmoniko.

Kantavtor Iztok Mlakar sicer poje o Bertolinu in njegovi harmoniki, jaz pa bom nekaj napisala o Francevih vedno novih zvokih, ki jih izvablja iz svoje harmonike.

Blažev oče izhaja po rodu iz Hotedršice, iz družine, kjer so vsi igrali. Tako je igral tudi Francev oče in igral naj bi tudi Franc. Vendar oče ni imel prave taktike. Fanta je namreč silil v igranje, kar pa Francu ni bilo po godu. In se mu je uprl. Njegovo harmoniko je sestra kasneje prodala, ravno ko je bil pri vojaki. Kasneje, pri štiridesetih, pa se je v njemu začela vzbujati želja po igranju in po tem glasbilu. To so opazili tudi njegovi domači in zarotniško sklenili, da mu jo kupijo za petdesetletnico. In tako je dobil svojo frajtonarico, na katero zdaj pridno vadi že več let.

Nives Kovač

Pomladna

Tiho, neslišno prišla je med nas,
bila je vsa nasmejana
in z pisanim cvetjem obdana.

V gozdu se že oglašajo ptice,
na vrtovih so že pripravljene gredice.
Na travnik se hitro podam,
si rožic naberem in mami jih dam.

Sabina Nagode

HARMONIKA IN TROBENTA

V trgovino je vstopil policist, se razgledal po prodajnih artiklih, nato pa rekel prodajalcu:

“Tole harmoniko in to rdečo trobento bi rad kupil!”

Prodajalec ga je začudeno pogledal, policist pa je ponovil:

“Tole harmoniko in tole rdečo trobento!”

Prodajalec pa mu je rekel:

“No, ja, gasilni aparat vam lahko prodam, toda radiatorja pa ne morem!”

URBANOVCOVA VENECIJANKA NA ŠTIRI LISTE

Ivan pri delu (foto I. K. B.)

Šungradi, štihi, jarem. Besede so Ivanu Nagodetu domače, kot so danes osmošolcem izrazi softver, procesor in ram.

Na več kot 250 let staro Urbanovcovo kaščo je na bok prislonjeno poslopje, v katerem stoji stara žaga. Na začetku omenjene besede pa so sestavni deli lesene žage, ki ima blagozvočno ime venecijanka.

Urbanovcova venecijanka je še vedno taka, kot je bila pred petdesetimi leti. Bila je prva na Ravniku. Ena najstarejših v tem okolju. Leta 1958 jo je pri mizarju Rozmanu v Logatcu naročil Urbanovcov gospodar Polde Nagode. Naslednje desetletje je bila to zasebna žaga. Na njej so rezali les za gospodarje iz Hotedršice, Novega Sveta, Žibrš, Logatca, Kalc, Godoviča. Tudi do 5 kubikov na dan. Narejena je iz bukovega, smrekovega in jesenovega lesa. Le jarem in pokončna stebra je Ivan zamenjal, ker je les sprhnel. In namesto dveh ima zdaj štiri liste.

Ivan je, tako kot njegovi bratje in sestra, rasel z žago. Najprej, ko je začel hoditi v šolo, je pomagal žamati deske. V 8. razredu pa je že žagal sam. Zelo natančen in domišljen postopek rezanja hlodov, ki jih je treba najprej vpeti v venecijanko in so lahko dolgi do 4,7m, je danes, ko delo prevzemata

elektronika in računalniki, videti kot neverjetna predstava. In hvalnica nekim drugim časom.

A le ni čisto tako. Urbanovcova venecijanka ni samo muzejski eksponat. Ivan je na njej zrezal ves les, ki ga je rabil za novo hišo. In jo še vedno požene. Tisto, kar se zdi začetniku zelo zapleteno, Ivan, ki pozna vsak delček naprave in ve, kakšna je njegova vloga, upravlja z vso virtuoznostjo. Nazadnje so štirje listi zarezali v les pred pol leta, trenutno pa nanj in na Urbana, ki je z venecijanko že zelo domač, pred vhodom čakajo še štirje debeli hlodi.

Ingrid Kovač Brus

P. S. : Nekaj dni pred izidom *RS* mi je Urban sporočil, da venecijanka preverjeno deluje in da tisti štirih hlodov pred žago ni več.

Urbanovcova venecijanka (foto I. K. B.)

ŽIGA ŽAGA POJE ŽAGA

Tudi pri Korenč ima žaga tradicijo. Z njo je začel oče Andrej pri dobrih dvajsetih in to je že peta žaga po vrsti. Njemu je žaga predstavljala dopolnilo k kmetiji. Na žagi se je uporabljal domač les, tako da se ga ni kupovalo.

Kasneje, ko je prišel iz vojske, je sin Janez, ki je po poklicu mizar, začel obrt. Tako se od aprila 1995 ukvarja z razrezom in obdelavo lesa. Na začetku ni imel pravih strojev in je bilo težko delati. Potem mu je prijatelj povedal za žago iz Italije. Vzel je večje posojilo, šel v Italijo in kupil žago Primultini 1300 SG, jo v nekaj dneh razstavil ter jo prepeljal v Slovenijo. Na njej je začel delati prej kot v enem letu. Žaga je bila po petih letih odplačana, sedaj pa jo nadgrajuje z novimi stroji, pred kratkim s

strojem za izdelovanje ladijskih podov in opažev. Tako je v tem poslu, pravi Janez, če ne greš s časom in vlaganji naprej, lahko kar pozabiš na vse. Vprašanje je, kaj bo prinesla prihodnost.

Janez kupi hlode, potem les razžaga, nato posuši – čim več zračno, dosušuje pa s sušilnico. Elemente za opaže nareže in jih oskoblja v delavnici na hribu. Obdeluje izključno les smreke in jelke. Po potrebi dela še trame, letve, deske in drugo. Delati moraš glede na izkoristek kvalitete lesa. Les dobiva delno od lastnikov gozdov, delno od podjetij, ki se ukvarjajo s preprodajo. Dela za različna podjetja in posameznike, že od začetka pa sodeluje s podjetjem KLI iz Logatca.

Pri delu mu pomaga oče in po potrebi še kdo, drugače pa oče Andrej skrbi za brušenje žag. Delo je vezano bolj na sezono in na vreme, tako da poleti poje žaga od jutra do večera. In tako jo lahko slišite prav zdaj ...

Korenčeva žaga (Foto D. B.)

Nives Kovač

Štirne na Ravniku (2. del)

V prejšnji številki smo pisali o štirinah pri Urbanovc, Tomašk, Korenč in pri Blažu, tokrat pa

Plešnarjeva štirna (foto D. B.)

boste brali o ostalih ravniških štirinah.

Poleg prejšnjič omenjenih je na Ravniku ohranjenih še pet štirin. Od tega so kar tri pri Plešnarju. Najstarejša je bila zgrajena leta 1773 in je dokazano najstarejša ravniška štirna. Ima obliko valja. Pri Plešnarju sta ohranjeni še dve štirni. Ena je bila zgrajena leta

1912, druga pa takoj po 2. sv. vojni. Ti štirni imata obliko kvadra. Odkar je na Ravniku vodovod, nobena ni več v stalni uporabi. Štirna je ohranjena tudi pri Lovret. Letnica ni ohranjena, vendar naj bi bila stara več kot 120 let. Ima obliko valja, a tudi ta ni več v uporabi. Prejšnji lastnik jo je obzidal, originalno pa je bila taka kot Plešnarjeva. Pešnarjeva in Lovretova štirna sta imeli posebno črpalko, s katero se je vodo iz štirne vleklo.

Lovretova štirna (foto D. B.)

Zadnja štirna je Grižarjeva. Tudi ta je stara krepko čez sto let, pred približno 40 leti pa je bila

Nekdanja Grižarjeva štirna (foto D. B.)

prenovljena. Ima obliko kvadra. Globoka je 6m široka pa 4,5m. Držala je 120 m³ vode. Vanjo se je voda stekala s kozolca. Pred prenovo je bila pod cesto speljana cev v hišo, kjer je bila črpalka. Kot večina ravniških štirin tudi ta ni več v uporabi.

Domen Brus

Poletne nevihte

Hude nevihte ne trajajo dolgo.

Toča ne naredi draginje ne cene, ampak reveže. (Slovenska pregovora)

Nevihte v Sloveniji nastajajo zaradi prehoda hladnih front ali zaradi vlažnega zraka iznad severnega Jadrana. Zato se čez osrednjo Slovenijo proti Dunaju razteza pas največje pogostnosti nevihtnih dni v Evropi. V okolici Ljubljane naštejejo do 60 nevihtnih dni na leto, v naših krajih do 40. Nevihte z neurjem, udari strele ali točo povzročajo veliko škodo. Napovedovanje slabega vremena in neviht ter obramba pred njimi je stalen problem.

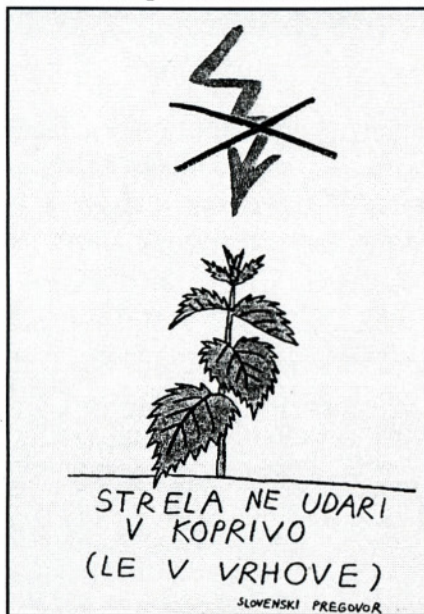
V Dolničarjevi ljubljanski kroniki 1660-1718 med drugim piše:

13. avgust 1700: Zjutraj ob 10. uri je nenadoma nastal vihar, treščilo je v Rotterjevo hišo v predmestju Ljubljane in upepelilo 11 hiš.

Maj 1713: Na gradu so pričeli prvič streljati s smodnikom proti nevihti.

Valvasor je v *Slavi vojvodine Kranjske* (1689) lepo opisal takratno razmišljanje ljudi:

Preprosto ljudstvo meni, da pripravljajo točo coprnice, zato začno zvoniti z vsemi zvonovi, brž ko opazijo, da se bliža nevihta. Če pa se močno bliska in v oblakih grom močno grmi, bobni in ropota, morajo duhovniki, naj bo dan ali noč, iz hiše in se brž postaviti pred cerkvijo na pokopališča, da izženo hudiča iz oblakov. Če bi to opustili, bi niti v župnišču ne bili na varnem pred kmeti. Na Koroškem in ponekod na Štajerskem močno nabijejo velike dvojne puške, brž ko se pokaže črn oblak in z bliskanjem in divjanjem in grmenjem naznanja, kaj namerava. Zato razdeli deželni odbor Štajerski vsako leto smodnik za streljanje zoper hudo uro.

Skozi stoletja so se oblikovali pregovori o vremenu, a njihova vrednost je zelo vprašljiva. Neki nemški meteorolog je preučil 93 najbolj znanih kmečkih vremenskih pravil in ugotovil, da je samo 9 izmed njih dejansko pravilnih, 11 je delno točnih, ostali so negotovi, brez vrednosti ali popolnoma napačni. V besedilo je vpletenih nekaj zanimivih, vsaj deloma pravilnih slovenskih vremenskih rekov.

Če se megla zjutraj vzdiguje, slabo vreme napoveduje; če pa zemlja meglo posrka, lepo vreme na vrata trka.

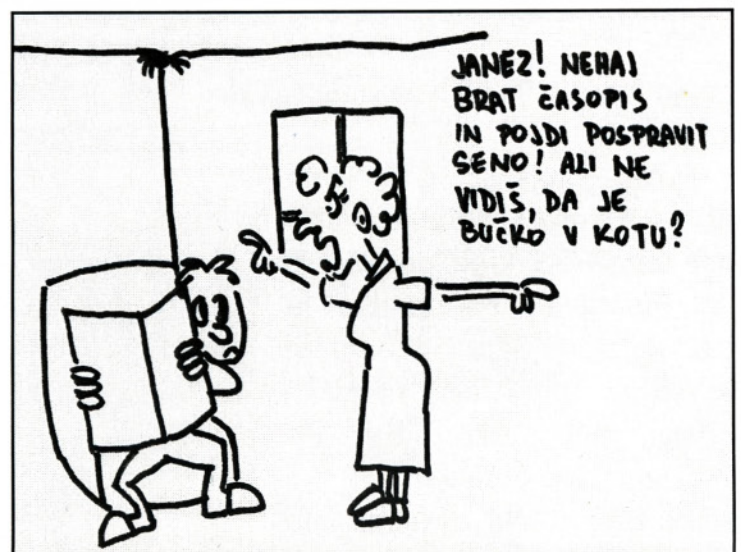
Kadar so hlebci na nebu, dež cvete.

Če zelo grmi, bo malo dežja.

Živali so dobri vremenarji

Slabo vreme napoveduje sova, ki močno skovika; žerjavi, divje gosi ali ptice roparice kriče letajo v krogih. Vrane proti večeru krakajo in letajo v jatah; vrabci se kopljejo v prahu in močno čivkajo, taščica se skriva na podstrešju, lastovke nizko letajo. Kadar zvečer pajki prenehajo presti in zgodaj zlezejo v kote, bo naslednji dan dež. Kadar prileze na dan malo pajkov in pletejo majhne mreže, bo vreme spremenljivo. Dežja bo kmalu konec, ko prično pajki ponovno presti dolge pajčevine.

Tudi domače živali kažejo vremenske spremembe. Ovce in koze skačejo in se trkajo, zvečer se nerade vračajo s paše. Govedo drži glavo kvišku in muka. Mačke se ližejo po vsem telesu, petelini pojejo ob nepravem času, kokoši se praskajo po glavi in si gladijo perje.

Znaki, ki napovedujejo lepo oziroma slabo vreme

Krajevni znaki za lepo vreme so brezbarvna zarja, nad polji leži meglica, rosa je obilna, v gozdu je zrak toplejši kot na polju. V dopoldanskem času se začnejo pojavljati kopasti oblaki, ki se popoldne ali zvečer razblinijo. Ponoči piha vetrič z gora v doline, podnevi obratno.

Poslabšanje vremena pa nakazuje jutranja ali večerna zarja, ki gori kot

Nevihtni oblak

ogenj, sonce je zjutraj blede, nato močno pripeka in nebo prepletajo svetli, mrežasti oblaki. Megle ni ali se zgodaj razblini. Oblaki postajajo temnejši, v obliki smučk ali kavljjev, nastajajo male in velike ovčice.

Če zjutraj zarja pogori, kmalu dež pripodi.

Sonce za mok (meglen zaton sonca), drugi dan cmok (dež).

Če se vzdigujejo zjutraj pred sedmo megle v zrak, je to za dež znak.

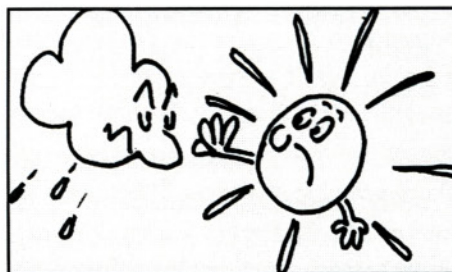
Nastanek neviht

Nevihte lahko nastanejo, če sta izpolnjena dva glavna pogoja: če je v zraku dovolj vlage in če je atmosfera spremenljiva, to je, če temperatura dovolj močno pada z višino. Zrak, ki se dviga in ohlaja, je še vedno toplejši od okolice, zato se dviganje nadaljuje, zaradi nižanja temperature nastajajo kapljice, pri tem se sprošča toplota in nevihtni oblak kar zakipi v nebo tja do 10 km visoko. Ker naprej zaradi inverzije ne more, se zgoraj pahljačasto razširi in dobi, če ga

gledamo od strani, obliko nakovala. Na teh višinah pa se ohladi tudi do -40°C , ko tudi podhlajene kapljice zmrznejo. Zato ni pomembno, kako hitro se oblaki premikajo po nebu, ampak kako hitro se zrak dviga v višino.

Nevihte nastanejo tudi pred hladno fronto ali daleč za njo, saj zlasti poleti priteče hladen zrak nad toplo podlago – zemljo, kar povzroči navpična mešanja. Dvigovanje zraka ob nastajanju nevihte v oblaku vleče zrak pri tleh pod oblak in veter piha proti nevihti. Nakar nastane kratek premor oziroma mir. Ko pa v oblakih zadeva dozori in nastanejo veliki padavinski delci – zrnca, kaplje ali toča, udari proti tlu z višin hladen zrak z značilnim pišem ali viharjem. Zdaj piha pri tleh od nevihte proč. Bližanje nevihtne fronte napovedujejo bliski na zahodnem in jugozahodnem nebu. Ob bliskavicah na vzhodnem in severovzhodnem nebu pa nevihta redkokdaj pride do opazovalca. Pri bliskavicah v območju visokega zračnega pritiska sklepamo na toplotno nevihto. Poslabšanja vremena ni pričakovati.

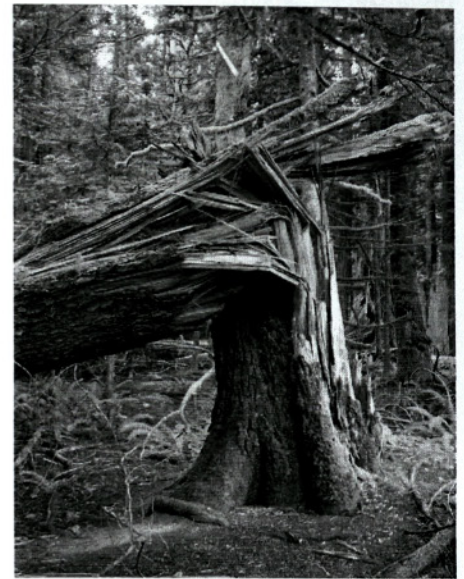
Navpična gibanja velikih hitrosti, trenja med zračnimi delci, nastanek padavin ustvarijo močna električna polja. Razelektritev, ki ji pravimo strela in jo vidimo kot blisk in slišimo kot grmenje, je značilen in samo

nevihtni pojav. Večina strel udari med oblaki, le vsaka peta udari proti tlu. Iz oblaka strela išče pot najmanjšega upora, kjer je zrak bolj električno prevoden. Zato je strela navadno cikcakasta in razvejena. Električni tok v streli doseže jakost do sto tisoč

amperov in ni čudno, da lahko povzroči znatno škodo, zažge ali ubije.

Zrak v kanalu strele zažari, se raztegne ter trenutek nato spet skrči. To da rezek pok, če strela udari blizu. Če pa se zvočni val odbija od tal, se na daleč sliši značilno grmenje in bobnenje. To se širi s hitrostjo zvoka s 330m/s , kar pomeni, da lahko po merjenju časa med bliskom in gromom približno ugotovimo oddaljenost bliska od nas – vsake tri sekunde je 1 km.

Posledica močnega vetra

Toča

Poseben, tudi samo nevihtni pojav je toča. V nevihtnih oblakih, ki imajo močne navpične tokove, pogosto potujejo zrnca navzgor in navzdol. Nanje primrzujejo kapljice in jih debelijo. Ko zaidejo v spuščajoče se tokove ali pa postanejo pretežka, izpadejo v obliki zrn toče. Prerez točinega zrna je podoben prerezu čebule in kaže, kolikokrat je potovalo zrno v oblaku navzgor in navzdol. Največja zrna toče (kot je znano iz literature) so padala na Kitajskem leta 1902, izmerili so zrno s premerom 21 cm in težo 4,5 kg.

Toča povzroča veliko škodo. Obramba proti toči sega stoletja nazaj, a je še zdaj malo uspešna, če sploh je. Načelno nastanek toče dobro poznamo in namen obrambe je dober: vnesimo v oblak, kjer se začne delati toča,

snov, ki bo ustvarila veliko število ledenih zrn. Ker je potem naravnih in umetnih zrn veliko, se ne morejo debeliti in nastala bo množica drobnih, ki se bodo do tal stalila, in padal bo dež. Glavna težava pa je v tem, da je treba vnesti v oblak na pravo mesto ob pravem času zadostno količino snovi, ki bo povzročila nastanek zrn. To pa je kljub radarjem in raketam težko doseči. Če je smola, lahko s tem točo povzročimo, namesto da bi jo preprečili. Svetovna meteorološka organizacija odsvetuje tako obrambo, ker njen uspeh še ni dokazan.

In kako je z energijo?

Za izhlapiitev enega litra vode se porabi 600-krat več energije kot za segretje enake količine vode za 1° C. Ko se para spet zgosti v vodne kapljice, se enaka količina energije sprosti. Iz količine padavin lahko izračunamo, da se v enem samem nevihtnem oblaku v eni uri sprosti toliko energije, kot jo da Jedrska elektrarna Krško v pol meseca polnega obratovanja. V hladni fronti pa nastane na tisoče neviht. Zato se z energijo, ki jo proizvajamo, vremena ne da spreminjati.

Strela

Zemljo obdaja magnetno, pa tudi razmeroma močno električno polje. Površina Zemlje je navadno naelektrana pozitivno, nevihtni oblak (z velikimi kapljami in točo) pa spodaj negativno (lahek dež z drobnimi kapljami in sneg sta naelektrana pozitivno). Pod oblakom na površju se pozitivni naboj zbira na izpostavljenih krajih, npr. na vrhovih dreves ali gora, na slemenih streh, konicah stolpov in podobno. Nastane zelo močno električno polje, povsem drugačno od običajnega. Tedaj je jakost polja v neposredni bližini konic večja od prebojne vrednosti in ozračje se razelektri. Električni ioni se pospešijo in ionizirajo zračne molekule, ki zato zasvetijo v značilni škrlatno modrikasti svetlobi. Konce

prevodnikov se obdajo s svetlečim sijem (tleče razelektrenje ali Elijev ogenj). Če planinec zaostane v nevihtnem oblaku na vrhu gore, dvigne roko in iztegne prst, ga obda Elijev ogenj – zadnje opozorilo, da se je treba umakniti z vrha ali slemena. Elijev ogenj je viden tudi na vrhu jambora ladje, na konicah letalskih

Strela

kril ter na koničastih vejah grmovja ali dreves. Takšno razelektrenje spremlja šuštenje (električni veter), kot da je v zraku polno razdraženih čebel.

To nakazuje prihod močno naelektrnega oblaka, napetost med oblakom in Zemljo doseže več sto ali več tisoč milijonov voltov. Tak oblak se prej ali slej razelektri s strelo. Strela najčešče zadene najvišje koničaste prevodnike, ki so dobro povezani z zemljo. Če strela udari v povsem premočeno drevo, steče po prevodni površini debla v zemljo, ne da bi ga opazno poškodovala. Pri kolikor toliko suhem drevesu pa mora strela potovati skozi notranje drevesne žile; drevo se raztrešči (suha strela). Tudi za človeka je strela manj nevarna, če je moker. Na mokrem človeku povzroči večinoma površinske opekline, električni šok pa ustavi srce. Pomagata vztrajno masiranje in umetno dihanje.

Strela je nevarna tudi, če udari v bližini. Če človek leži ali napravi korak, steče skozenj smrtonosni tok. Pri polmetrskem koraku na

oddaljenosti 1m od udarca je med nogama napetost 20 kilovoltov, pri oddaljenosti 3 m 2 kV, 10 m 200V, pri 20 m pa le še 50V. To je vzrok, da strela najpogosteje poškoduje živino, ki se zateče pod drevo, v katerega udari strela.

Kako ravnati, če nas dohiti strela?

Ob prihajajočih črnih oblakih se je najbolje umakniti v neizpostavljeno stavbo z električno oziroma vodovodno napeljavo. V taki stavbi smo razmeroma varni. Če gre za starejšo stavbo ali če električna in vodovodna napeljava nista pravilno ozemljeni, se ne smemo dotikati strojev, vtičnic, pip ali vode. V avtomobilu s tesno zaprtimi vrati in okni ali v letalu smo varni.

V hribih je prihod in potek neviht hitrejši kot drugje, zato se takoj, ko se pojavijo prvi znaki prihajajoče nevihte, umaknimo z vrhov in višjih točk. Strela se lahko odbija od skal, zato zapustimo skalnato območje in poiščimo nižje ležeče mesto.

Če nas strele dohitijo kjerkoli na prostem, moramo premagati strah in nagon po bežanju. Štejmo čas med bliskom in gromom. Če je krajši od 6 sekund, smo v nevarnosti. Ne skrivajmo se pod drevesa. Prasketanje, naelektrni lasje, Elijev ogenj, čudno šumenje so znaki, da bo udarilo v bližini. Pri hitrem poteku teh znakov ne opazimo. Odvržimo vse kovinske predmete (orodje, verižice, dežnik) vsaj 20 m stran od sebe, poiščimo bližnje nižje ležeče mesto in se zvijemo v klobčič (počepnemo, z rokama objamemo kolena in glavo približamo kolenom, stopala naj bodo skupaj).

Jolanda Babič Petrič

Pri pisanju tega besedila so mi pomagale naslednje knjige: Pučnik – Velika knjiga o vremenu, Petkovšek, Trontelj – Pogledi na vreme in učbenik fizike za gimnazije.

Zaščita električne napeljave in aparatov pred strelo

piše: Mitja Petrič

Statistično kar 24 % vse škode v gospodinjstvih v zahodni Evropi povzročijo posledice udarov strele in prenapetosti, le škoda zaradi vlomov in tatvin je višja (27 % vse škode). V gospodarstvu škodo zaradi strele ocenjujejo na 45 % vse škode. Sodobna tehnologija z vse bolj zmogljivimi in vse bolj občutljivimi napravami nujno potrebuje celovito zaščito pred nezaželenim medsebojnim vplivom, pred atmosferskimi in prenapetostnimi udari. V strokovni literaturi je to zajeto pod pojmom elektromagnetna združljivost z oznako EMC.

Naloga zaščite ni samo preprečevanje uničenja elektronskih naprav, ampak predvsem zagotavljanje njihove nemotene uporabe, tudi v primeru direktnega udara strele.

Lani so v Evropski uniji sprejeli nove standarde za zaščito pred strelo s številko IEC 62305 v štirih delih in novembra 2006 so stopili v veljavo tudi v Sloveniji.

Zaščitna območja

Po novem konceptu je objekt, ki je predmet zaščite, razdeljen na štiri zaščitna območja (označena z LPZ – Lightning Protection Zone).

- območje 0 je sestavljeno iz 0_A (nezaščiteno območje izven zgradbe tj. zrak, drevesa v bližini, stebri cestne razsvetljave, voda, zemlja) in 0_B (streha in neposredna okolica zgradbe zaradi neposredne nevarnosti udara strele)
- območje 1 (LPZ 1) je območje od vhoda

kablov v hišo do razdelilne omarice oziroma območje pod streho in ob zidovih do naslednje kovinske konstrukcije ali razdelilne omarice

- območje 2 (LPZ 2) je območje znotraj območja 1, ki je še dodatno varovano
- območje 3 (LPZ 3) je znotraj območja 2, sestavljajo ga končni porabniki.

Na mejah zaščitnih območij je potrebno vgraditi zaščito - odvodnike.

Odvodniki prenapetosti

Notranja zaščita pred strelo in prenapetostna zaščita se določata glede na izpostavljenost in pomembnost objekta. Odvodniki prenapetosti se označujejo s kratico SPD (Surge Protection Device).

- SPD 1 odvaja direktni udar toka strele in se preizkuša s tokom v obliki impulza 10/350 mikrosekund
- SPD 2 odvaja indukcijsko in drugo prehodno prenapetost v omrežju in se preizkuša z udarnim tokom oblike 8/20 mikrosekund
- SPD 3 ščiti pred residualno energijo in zagotavlja zdržnost naprav, priključenih na omrežje

SPD 1 (uporablja se tudi oznaka Class B/I) se vgradi v distribucijsko omarico, SPD 2 (Class C/II) se vgradi v podrazdelilnike tokov, SPD 3 (Class D/III) pa v končno napravo.

Koordinacija zaščite

Energija udarnega toka se postopno razgradi. Najnižji del je SPD 3 za zaščito naprav. Kot najhitrejši element se sproži že ob majhnem povečanju napetosti in odvaja le majhno energijo. Ob nadaljnjem naraščanju napetosti se ta lahko odpravi s SPD 2, saj je ta sposoben odvajati več energije in pri tem ščiti SPD 3. Ob udaru strele pa mora SPD 1 prevzeti celotno energijo ter razbremeniti in ščititi SPD 2. Ko se doseže izravnava potencialov, se morajo SPD-ji vrniti nepoškodovani v začetno stanje. Pri SPD-jih novejša generacija sta zaščitni stopnji 1 in 2 izvedeni v eni enoti (namesto oznake 1 in 2 se uporabljajo tudi I in II ali B in C, odvisno od proizvajalca).

Zaščita zgradb na Ravniku

Zaradi električnih vodov, ki pridejo v zgradbo po zraku, so prenapetostni valovi toliko bolj uničujoči. Zato je potrebno vgraditi vse vrste odvodnikov (od 1 do 3), kar predstavlja znaten finančni zalogaj (400-500 evrov). Pred nakupom se pozanimajmo, na kakšnih vrstah tokov so preizkušeni odvodniki, kako jih je potrebno vgraditi in vgradnjo prepustimo izkušenemu mojstru. Največ napak in škode zaradi neučinkovite zaščite nastaja zaradi necelovitosti iskanja zaščite. Proizvajalcev odvodnikov je mnogo, naj omenim le najbolj znane: Iskra zaščite, Dehn und Söhne in Schrack.

POLETJE

Čedalje bližje so dnevi, ko se bomo potili z grabljami v rokah in hiteli pospravljati seno pred kakšno nepredvidljivo nevihto. Sprehoditi se bo potrebo tudi po njivah in opleti nepotrebni plevel ... Veliko je stvari, ki čakajo, da jih postorimo to poletje. Za vse šolajoče se, pa je verjetno najpomembneje, da bodo lahko kmalu vrgli v kot vse šolske obveznosti.

Prvi poletni dan nastopi 21.6. Upajmo, da bomo stopili v lepo in prijetno poletje.

Že čez štiri dni pa bomo lahko obudili spomin na leto 1991, to je namreč dan, ko Slovenci praznujemo dan državnosti. Naj vas spomnim, da je to ponedeljek, tako da bo vikend nekoliko podaljšan.

Dan pred praznikom pa goduje sveti Janez Krstnik, upam, da bo tudi letos zagorel kakšen kres v ta namen.

In tako bomo kmalu obrnili list na koledarju, prav hitro bo tu julij. V tem mesecu nadaljujemo z okopavanjem na vrtu, upajmo, da ne bo potrebno namakanje zaradi morebitnih suš. Pričenja se tako rekoč sezona obiranja stročjega fižola, jajčevcev, paradižnika in kumar. V teh poletnih večerih se zagotovo vsakomur prileže solata z domačega vrta. Prav tako pa v tem času gospodinje pridno vlagajo kumare, papriko, breskve in podobno ... V tem času se tudi pripravi pšenično polje za žetev, z žetvijo nekateri pričnejo že v začetku meseca. Po žetvi pšenice je potrebno zemljo takoj preorati in zbrnati. Drugače v tem mesecu ni pomembnejših praznikov, pa naj zato opozorim na mlaj, ki bo nastopil v sredini meseca, 14. julija ob 14.04.

Juliju sledi avgust, mesec, ko z njive pobiramo že marsikatero pridelke. Lahko populimo že čebulo in česen. Ta mesec je primeren za sejanje kitajskega zelja, pora, zimske solate, zimskega česna in vrtnih jagod.

15. avgust pa je še eden izmed dni, ko smo dela prosti, praznujemo namreč Marijino vnebovzetje, oziroma Veliki šmaren. Dva dni kasneje pa se lahko spomnimo združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom. Malo za obuditev spominov na preteklost.

Hitro pa bo tu dan, ko bodo morali nekateri ponovno sestiti za šolske klopi. Na polju je tega meseca še čas za setev detelje in ostalih krmilnih rastlin. V tem mesecu je tudi koruza že dovolj zrela za siliranje in krompir za pobiranje. Seveda pa ponekod še vedno obujajo star običaj ličkanja koruze, ki je po drugi strani tudi prijeten način druženja.

Kljub mnogim opravilom, ki nas čakajo v teh poletnih dneh, pa si vseeno vzemite čas zase, da si naberete novih moči in energije.

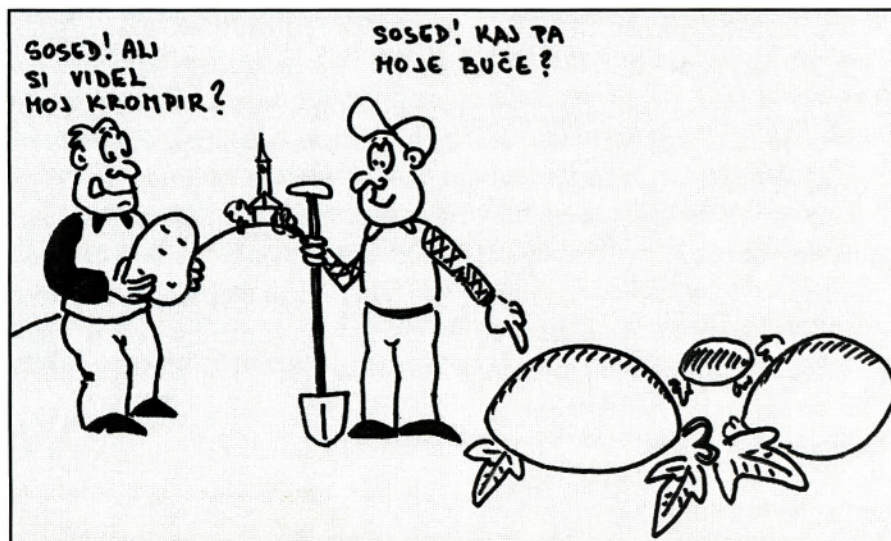
Pa še kratek recept za pripravo jedi v poletnih dneh. Recept sem povzela po stari kulinarčni pratiki, kjer so zbrani recepti z začetka prejšnjega stoletja. Torej po nasvetih dobrih starih babic. No, pa pripravimo nekaj tako, kot so pripravljali nekoč:

Kumare s krompirjem

Olupimo dve veliki kumari in ju skrhljamo, stresemo v skledo in posolimo. Posebej v slani vodi skuhamo 4 olupljene in na kosce narezane krompirje. V kozico dodamo malo masti, žlico dobro zrezane čebule in ščep sladkorja. Ko vse skupaj nekoliko porumeni, dodamo rahlo ožete kumare, jih dobro premešamo in dušimo 2 minuti. Zalij jih s krompirjevko. Krompir pa dobro stlačimo in ga pridamo kumaram. Ko vse še nekaj minut vre, dodaj poper in žlico kisa. Okus je boljši, če dodamo še žlico kisle smetane. Lahko dodamo tudi žlico pretlačenih paradižnikov.

Želim vam dober tek in prijetno poletje!

Urša Nagode

SPREMEMBA

Blondinka je na cesti srečala žensko in ji rekla:

“Mateja, ali si to ti? Joj, kako si se spremenila od osnovne šole!”

“Oprostite, toda meni sploh ni ime Mateja!” ji je ženska začudeno odgovorila.

“Saj je to je super!” je odgovorila blondinka. “Torej si spremenila tudi ime!?”

POPRAVEK

“Že sedemnajst let mi popraviš vsako besedo, ki jo izrečem!”

“Osemnajst, dragi, osemnajst!!”

Ravniška gospodinja, ha,ha,ha

Nič več ni tako, kot je včasih bilo.

Včeraj slabše, danes bolje, jutri še boljše. Neumnost. Čas prehitveva čas in nekje so meje. Materialne stvari se poškodujejo, uničijo ali zastarijo. Narava nam kaže zobe že nekaj časa in še huje bo, nam govorijo. Vrednote v moji glavi in srcu so na natezalnici in moje počutje niha od zadovoljstva prek brezbriznosti (te skoraj ni) do temnih misli in strahov. Nočem se predati sarkazmu, ker ne vodi v svetlobo in otrokom zapira pot vedoželjnosti in upanja. Nočem nergati in kritizirati, ne da bi hkrati ponudila pot izhoda. Toda včasih je ta izhod tako daleč ...

Tudi več dni traja, da me zadovolji misel, da nekje obstaja, čeprav ga ne vidim.

Če zatežim s tem v službi, mi lepo razložijo: so stvari, ki jih lahko spremeniš, s temi se ukvarjaj; so stvari, jih ne moreš spremeniti, te moraš sprejeti, se jim prilagoditi.

Lepo. In kje je meja med enim in drugim? In če se mi tisto, čemur naj se prilagodim (beri uklonim), zdi zelo narobe? Če nas in še posebej otroke pelje po poti površnosti in iskanja užitkov, ne da bi prej sploh začutili potrebo po njih? To je življenje brez smisla, brez vere, brez upanja in samozaupanja. Smisel, vera in upanje se kalijo na poti vzponov in padcev, rasejo iz težkega in hudega. Čutijo to moji in drugi otroci? Nočem se prilagoditi času, ko potrošništvo vsiljuje potrebe in užitke, ko mediji in politiki izrabljajo dogodke za svojo reklamo, ko nas povsod spremljajo direktive, ko moramo biti popolni na vsakem koraku, tudi otroci, v šoli, doma, na ulici.

Pred nekaj dnevi sem se zelo neprilagojena spravila nad plevel. Plevel nikoli ne obupa. Po nekaj minutah je zamukala krava, pa še enkrat in še enkrat. Jezno (ker me je zmotila pri »ljubem« opravilu) sem se vrnila v hlev in jo nadrla, saj je v jasliah še ležalo seno. »Pred leti si se tepla za pokvarjeno silažo, sedaj pa ti še seno ne gre v vamp. Vse se spreminja, se boš tudi ti navadila.« Našpičila je ušesa, izbuljila oči in dvignila rep. Prav tako kot tista lani, preden je zdirjala na sosedov vrt. In tista pred nekaj leti, ko je požrla otroški klobuček, ki ji ga je veter prinesel pred gobec. V hipu je rep završal po zraku in se ovil okrog mojega vratu. Rep, ki ga je celo popoldne namakala v kanalu. Mrzla voda na rokah in vratu je počasi odplaknila bes in togoto in v kotičkih oči sem začutila solze užaljenosti in nepravilnosti. K vragu, plevel. Tisti večer sem spekla goro palačink. Že dolgo so me prosili zanje. Roke so segale po polnem krožniku na mizi, na obrazih je sijalo zadovoljstvo, slišale so se šale in smeh.

»Bodo tudi jutri palačinke?« je kasneje vprašal glas izpod odeje.

»Ne, nekaj časa nič, zato, da si jih boš bolj želel,« je odgovoril drugi glas.

Danes je bolje, je govorila moja stara mama in pripovedovala o vozovih trupel, ki so mimo njenega doma potovali na vojaško pokopališče. A tudi slabše bo, je hitro dodala, ker v življenju je stalno eno in drugo. Zapomni si to!

Ravniška gospodinja

AFRIKA

Janezek se je učil in vprašal očeta, kje je Afrika. Ker tudi oče ni vedel, je vprašal mamo.

«Daleč ne more biti, ker je pri nas v službi črnc, ki se v službo vozi s kolesom,» reče mama.

PREIZKUS

Norček Tone je želel, da ga končno izpustijo iz umobolnice. Pa so mu rekli, da mora najprej uspešno odgovoriti na nekaj vprašanj.

«Katero je naše glavno mesto?» so ga vprašali.

«Ljubljana!» je ponosno povedal.

«In kako se imenujejo prebivalci Ljubljane?»

«Kako pa naj vem za imena 400.000 prebivalcev?» se je začudil Tone.

NESREČNEŽ

Gorenjec je na lotu zadel sedmico, pa je bil kljub temu videti nesrečen. Prijatelj ga vpraša, zakaj je nesrečen.

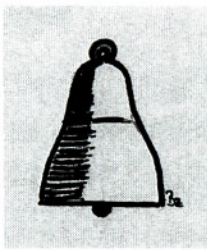
«Poglej,» mu razloži Gorenjec, «kupil sem dve srečki, torej sem denar za eno tako rekoč vrgel proč.»

pripravila: Hana Brus

PASJA NOVIC

Lili je doma pri Urbanovc ali na Ravniku številka 12. Je mešanica med bernardincem in nemškim ovčarjem. Stara je 5 mesecev. Je zelo igriva, a obenem tudi lena. Njena najljubša igra je »pospravljanje« čevljev. (besedilo in foto d. b.)

Gost Ravniške sapce: Peter Kolšek

Da se bo potrudil in prišel po svoj izvod 7. RS, je obljubil pesnik, publicist, kritik, novinar Peter Kolšek, ki ga je prvič na Ravnik zvabil Andrej Žigon. V zadnjih letih je Ravnik sicer malce zanemaril, zato pa je v tem času prijatelju Andreju v spomin uredil pesniško zbirko Regratov venec, napisal svojo Nikoli več in izdal obsežno antologijo slovenske poezije 20. stoletja z naslovom Nevihta sladkih rož. Tole pa so njegovi spomini na neki poletni dan, katerega se mogoče spomni tudi kakšen Ravničan.

Že trideset let ...

Ravnik in njegovo okolico sem spoznal davno prej, ko je tam gori začela pihljati Ravniška sapca. Moralo je biti leta 1973 ali 1974, bilo je poletje. Seveda tja gor nisem našel sam – kako bi, mladi Štejec, ki sem logaški konec poznal le toliko, kolikor sem se vozil s starši na morje, malo kasneje pa v Trst po kavbojke –, ampak me je na poldnevno turo povabil (kaj povabil: ukazal!) prijatelj Andrej, s katerim sem drugoval že nekaj študijskih let. Govorim seveda o Andreju Žigonu, o katerem mi na tem mestu najbrž ni treba pripovedovati, kdo da je bil. Zdaj je že četrto leto mrtev in leži za »britofnim zidom« v Gornjem Logatcu, kakor je – on, ki je bil v vsem predvsem fantast – realistično predvideval še za živa. Tedaj je z mamo, staro mamo, bratom in očimom živel v stari hiši na »ulici jorgovana«, kot se je večkrat izrazil, se pravi, v tisti ozki gasi tik pod Taborom. Od tam sva pozno dopoldne tudi krenila.

Najprej k taborski cerkvi. Ob njej sva se, preden sva torej sploh pošteno zastavila korak, zvalila na kamniti prag, kjer mi je Andrej pripovedoval, kako je na tistem trdem mestu s pogledom na ravninski svet pod sabo napisal ali vsaj zastavil nekatere pesmi. To se mi je slišalo kot najbolj samoumevna stvar na svetu, vsekakor bolj kot tisto, kar je sledilo. S seboj sva imela namreč steklenico vina s kovinskim pokrovom, pa nobenega nožiča. Tako je Andrej zadevo vtaknil v usta, škripnil z zobmi in vino je bilo osvobojeno svoje ustekleničene tesnobe. Še danes mi tista demonstracija zdravega zobovja predstavlja enega od znakov nepovrnjive mladosti. Zakaj sva s pijačo zastavila že na začetku poti, preden sva se sploh užejala, se, častna beseda, ne spominjam več, a kdor je poznal Andrejevo neučakanost, si s takim vprašanjem ne bo belil glave.

Krenila sva po gozdu in se kmalu znašla v Žibršah, kraju prečudnega imena. Bil je lep dan, kljub vročičnemu ozračju so se videli Julijci in Karavanke, kar je name, ki sem dotlej Triglav videl samo iz ljubljanske smeri, naredilo velik vtis. Andrej se zaradi gorenjskih vršacev ni vznemirjal, pač pa mi je kazal okoliške zaselke in zlasti Hrušico, prek katere so njegovi predniki menda kontrabantili iz Trsta. V nekem trenutku, hodila sva že dolgo, spominjam se, da sva bila na dolgi ravni stezi in na obeh straneh razkošne trave, mi je pokazal ravniško cerkev. Vrgla sva se v travo, in jaz, ki sem bil ponosni lastnik ruske kamere quartz (format 2x8, danes je to tehnična dediščina), sem jo izvlekel iz malhe, začel snemati njegovo obilno lasišče (takrat še ni imel tiste strašne brade) in okoliške poležane trave, nadaljeval po liniji steze in končal na obzorju z ravniško cerkvijo. Bil je dolg, nekajminutni kader, ki ga še danes hranim med zaprašenimi koluti iz tistih časov.

Ko sva kmalu zatem prispela na Ravnik, sva pri neki domačiji, ki jo je Andrej seveda poznal, pogoltno pila vodo. Vina očitno že dolgo nisva imela več, a se je znova prikazalo takoj potem, ko sva slavnostno sestopila v Hotedršico, vas, za katero prav tako nisem imel pojma, da je na svetu, še manj, da je tam gostilna.

Kasneje, v več kot tridesetih letih, sem poti okrog Ravnika ubiral še večkrat, z Andrejem ali brez njega, poleti in tudi pozimi. A resnica je, da sem na sapice, ki pihljajo tam gori, pozoren šele toliko časa, kolikor vem, da obstaja časopis s tako imenitnim imenom.

Studenta Andrej Žigon in Peter Kolšek jeseni 1973 v ljubljanskem parku Tivoli (foto P. K.)

Andrej Žigon leta 1973 (foto P. K.)

Bogdan Steklasa: **IMPRESIJA**

Čas nam mineva. Eden pravi, da mu teče, drugi, da mu uhaja. Metaforik bo porekel, da mu polzi med prsti, pesimistu mineva. Vsak človek ima do tega fenomena, ki ga preživimo med rojstvom in smrtjo, svojstven odnos in svoje ime. Poimenovan tako ali drugače, razumljen ali nerazumljen je vsakemu lasten in samo njegov. Sestavljajo ga drobni delčki časa. Vsaj meni je tako in radovednemu na vprašanje, kdo sem, mirno in brez razmisleka odgovorim, da sem človek trenutka.

Veliko jih preživim skozi en sam dan, hu, koliko jih je v letu, celem življenju! Eni so tisti vsakdanji, običajni, ki si znajo slediti in ponavljati v istem ali enakem zaporedju, s podobnimi rezultati in vplivi na moj vsakdan. Ti zbežijo mimo mene, kot da jih sploh ni bilo. Pa vendar mi oblikujejo osnovo, v kateri živim, me vodijo v naučenem, razjezijo, ko se ne dogodijo v predvidenem času in zaporedju, veselijo, ko mi poklonijo pričakovano. No, vseh teh naštetih je največ.

So pa trenutki, ki se mi zgodijo, bolje, so se mi zgodili samo enkrat. So lepi in zaželeni, tudi grdi, Bog daj, hitro pozabljivi. Predstavljajo pa mi »sol in zabelo« življenja. Ti mi popestrijo neko obdobje preživljanja, slabe poizkušam hitro odgnati, jih pozabiti. Tako mi ostanejo lepi, prijetni in vredni spomina. Povzročijo jih razne stvari. Lahko je to dogodek, kratek sprehod, let metulja, srečanje, spev ptice, pogovor in mnogo je še stvari, ki bi jih lahko naštel. Nekateri mi oplemenitijo in drugi osmislijo moje pohajanje po »tuzemstvu«. Vtisnejo se mi v najgloblje vijuge spomina. Imenujem jih impresije – vtisi.

Ne želim, da me kdo obtoži, da ima to poimenovanje plehak priokus plagiatorstva svetovno znanih (recimo) francoskih slikarjev. To ime mi daje neko gotovost pravilne ocene nekega trenutka in tudi odnosa do njega in v njem.

In kadar je vreme slabo, ko nizek zračni pritisk povzroča depresivno počutje, ko je vožnja dolga in dolgočasna, ko se spreva z »najdražjo« in vsak na svojem koncu »muliva« svoj prav, te kar tako, iznenada, spreleti nekaj lepega, toplega in ti razjasni čelo, prežene neugodje, razvleče usta v nasmeh. Priletelo je od nekod, verjetno je to povzročila podzavest, ki teži k dobremu počutju, in pozabljeno je hudo, neudobno, oči pa se zazrejo nekam daleč v notranjost, nazaj v minulo, v zakladnico spominov ...

Bila je pozna jesen. Veter s severa je že prinašal vonj po snegu. Jež je že napolnil svoje shrambe, domači polharji so zaključili svojo, ne preveč uspešno, sezono. Srnjad se je odevala v zimsko dlako in naše kraje so preletavale ptice selivke ali tiste, ki jih tako globokoumno imenujemo polselivke. No, in prav ta bolj ali manj drobna, prhutajoča, leteča, čivkajoča, žvižgajoča, vreseča in milozvočno gostoleča bitja tega našega prostora so mi zanimiva. Verjetno so mi rojenice v zibel položile poleg volje po pisanju, »bonvivanstvu«, občutku za opazovanje tudi prav posebno ljubezen, ljubezen do ptic. Kljub mojim že kar letom, jih hodim opazovat, morda vidim, vsaj meni, kaj novega. No, in tale čas je najprimernejši za nadlegovanje zelenčkov. Te drobne ptice so delne selivke, jeseni se umaknejo iz gora v nižje ležeče kraje, obirajo preostalo semenje travin in dreves, silno rade pa si pomagajo s kamenčki do dobre prebave zaužitega. Ta pesek si nabirajo povsod, najraje na kakšnih prometno neobremenjenih in odmaknjenih, a dobro popeskanih makadamskih cestah ali kolovozih. Vsako jesen poiščem tak kraj. Odlično je, če se v bližini suši nekaj bodakov in če so liščki pozabili na njih tudi kaj semenja. Tak prostor je zlat, le usesti se je treba malce stran, če te že izdajajo oči, imeti s seboj daljnogled in počakati. Vrš drobnih peruti naznani njihov prilet. In potem glej ter se čudi njihovem delu, organiziranosti, prepirljivosti in spravljalnosti. Zatopljen pozabiš na vse okoli sebe, skrbi izginejo in so pozabljene, duša očiščena in mirna. Ni je televizije, ki bi mi to lahko nadomestila.

Tako sem sedel in jih buljil, štel ter se zabaval. Zapeklo me je v očeh od napetega gledanja. Odmaknil sem daljnogled, da jih spočijem. Pogledal sem okoli sebe, da zelenje zbistri pogled. Nedaleč od mene je hodilo neko žensko bitje, prav zdaj jo je treba! Nejevoljno sem jo še enkrat pogledal. Nekaj znanega je bilo v njej. Od kod, od kdaj? Morda bežna znanka iz trgovine, lekarne? Ne, to poznanje je globlje. Čutim ga.

Kam naj te dam? Vrag vzemi kratek spomin!

Bližala se mi je. Izraz na njenem obrazu me je takoj prepričal, da tudi ona mene pozna. Njen pogled je bil gotov. Ve, kdo sem in kam naj me da! Meni pa je negotovost lahko brala z obraza.

»Živijo. Ptiči so še kar tvoja strast? Ne odnehaš,« je porekla.

»Pa še kaj bi se našlo,« hočem biti šaljav.

Smehljaj in: »Ne veš, kdo sem?« dobim v odgovor in v tistem me »prešine« spoznanje.

»Ti? Od kod si se pa vzela?« in moje misli odtavajo nazaj, daleč nekam v druge čase, v objem lepega, najlepšega. Tudi kraji so bili drugi, jaz pa mlad in zaljubljen.

»Še veš?« in njen vprašujoč pogled.

Sede poleg mene na suh borov štor. Oba molčiva in gledava v tla. V glavi mi odmeva njeno vprašanje: »Še veš?« in ne, »se spomniš?« Tako prekleto gotova je v sebe, tako kot nekoč. Nič se ni spremenila.

Ha, kje je to. Čebelil in brenčal sem okoli nje. Nedosegljiva. Vedno mi je odgovorila prijazno, na veselici celo plesala z menoj, ni odklonila povabila na pijačo – kokto, pijačo moje in njene mladosti. Toda to je bilo tudi vse. Na neposredno vprašanje je odgovorila zvito, zapleteno, kot delfske svečenice. V njem sem našel pristanek in odklonilo hkrati. Iz njenih oči pa je sijal žar mladosti, želje in obeta. In to se je vleklo, vleklo. Sčasoma sem zgubil voljo, našel drug objekt zanimanja in njo skoraj pozabil.

Še sva se dnevno srečevala, pokimala v pozdrav, spregovorila nekaj vljudnostnih fraz in to je bilo tudi vse. No, skoraj

vse. Žar njenih oči je ostajal isti, uničujoč.

Neke nedelje popoldan sem čakal v vrsti za vstopnice za kino. Ne vem, kaj je bilo na sporedu. Nisem ga šel gledat. Nekdo je pristopil k meni. Bila je ona.

»Pojutrišnjem ob štirih na »placu«!« je skoraj kot ukaz prišlo od nje.

Nisem več čakal na vstopnico. Zmeden sem odšel in v krogih hodil po mestu.

Kaj, za vraga, to pomeni? je bilo vprašanje, ki mu nisem našel odgovora.

Težko sem dočakal torka. Slabo sem spal in se ves čas obremenjeval s tisoči vprašanj brez odgovora. No, in končno torek. Prišla je z avtomobilom, za katerega sploh nisem vedel, da ga ima.

»Imaš čas do četrta?« je vprašala.

»Katerega leta?« sem duhovičil. »Imam, seveda imam.«

Odpeljala sva se. Zbegan nisem spraševali in ne umoval po moji navadi. Tudi ona je molčala. Tu in tam je odtrgala pogled s ceste, se zazrla vame in spet vozila dalje. Pasel sem oči po njenem obrazu, telesu. Oblečena v lahno skoraj prosojno poletno obleko, krilo, za tiste čase nečedno, potegnjeno visoko nad kolena, jedre grudi, ki so rahlo podrhtavale, ne vem od česa. Najbolj vznemirljivo pa je bilo pogledati njen obraz.

Oči so plamtele, ob vsakem dihu so se nosnice nenormalno širile in usta priprta kot v pričakovanju slastnega grizljaja.

Tistih nekaj dni in noči je minilo kot blisk. Podaljšati jih nista mogla ne strast ne poželenje. Dajala sva in jemala, uživala in izgorevala samo drug za drugega. Skromna sobica, najeta pri ne preveč puritanski gospodinji, je bila najin svet, prepojen in prežet z iskrivostjo čustev.

Skozi to izgubljanje in iskanje sem začel počasi dojemati, da kaj takšnega lahko doživiš samo enkrat v življenju. Da je ona samo ena.

Sedaj strmiva drug v drugega, ne več v tla. Hladen zahodnik je napovedal noč.

»Kam si se zgubila? Do danes te nisem več videl! Živiš v tem koncu?« sem jo povpraševal.

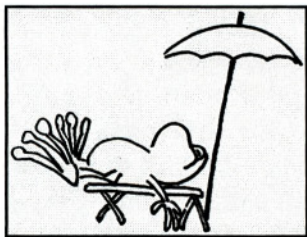
»Nepomembno. Živim življenje danes za včeraj. Jutri vem, kakšno bo. Vsak izmed naju bo čez nekaj minut odšel svojo pot, živet naprej svoje življenje. Važno je, da vem, da še veš. Tisto je bilo nekoč davno ljubezen, strast, lahko tudi obup, dandanašnji mi pomeni obnovo, ki se spet globoko vtisne,« je vstala in kratkih korakov odšla v somrak nekega večera.

Ni me vprašala, ali se še spomnim. Ni omenila spominjanja ampak vedenje. Suverena v sebi kot nekoč je vedela, da je nisem zakopal globoko v dostikrat brezimne spomine. Čutila je, da mi je s svojo enkratnost in popolnostjo tistega »trenutka« vtisnila v moj um nekaj, česar se ne spominjaš, ampak preprosto veš. Za vekomaj.

Impresija je čudna stvar. Združuje zgođe, zgodbe, dogodke in vtise, lahko resnično doživete, lahko samo zaželene, umišljene.

Pa vendar so lastni le meni samemu.

Pravljica sapca

ELZA NA POČITNICAH

(Literarna nadaljevanka za mlade in stare)

Nives Kovač

Elza se je prvič v življenju odpravila sama na počitnice. Skupaj z Vilmo sta za deset dni odšli v kolonijo pri Zelenem jezeru. Neznansko sta se zabavali, zato je v vsem času utegnila napisati eno kratko kartico, da staršev ne bi skrbelo.

Draga mami in oči,

tu je super. Res ful kul. Vilma je moja dabestična prijateljica in tudi prfoksi so kul. Sploh ni dolgcajt, še zvečer, ko moramo zaspiti, pa z Vilmo zlezeva skupaj v posteljo in se greva kakšne igre, ali pa se malo žgečkava po hrbtu. Kako ste vi? Ko pridem domov, vam več povem.

Pozdrav od počitniško razposajene

Elze

*Ostala sem sama na obali.
 Mir morske gladine se steka v moje naročje.
 Moja duša v brezčasnosti
 tam nekje globoko v meni
 rahel premik skrivnosti.
 Šepet starega sveta,
 ki sem ga ponovno našla.
 Moja skrivnost razgaljena v njem.
 Tako sveta, tako naravna, tako ljubezen.
 Ničesar ne bo ostalo po tem.*

Besede so kot valovi, ki prihajajo do nas. S preprosto obliko črk v določenem zaporedju lahko iz nas izvablajo bolečino, smeh, solze, spomine, vsa čustva. Verjetno se nas bolj dotaknejo tiste besede, v katerih prepoznamo svoj izgubljeni spomin, preteklost, ki je bila, kraje, ki smo jih nekoč obiskali, ljudi, s katerimi smo si delili trenutke naših druženj. Poezija s svojimi fragmentarnimi zapisi, besedami, posameznimi črkami, medmeti ustvarja najkrajši in najčistejši zapis našega čutenja.

Zapisana pesem riše zgodbo iz Stare Baške. V njej se prepletajo drobci občutij, ki jih je povzročila nova življenjska situacija, v njih se prepleta morje in mešajo kriki galebcev. Pesem nariše skrivnost, ki bo tudi skrivna ostala. Vsak jo lahko prebere po svoje in si iz malih iztrgank zamisli svojo zgodbo ali pa mu ob tej preskočijo misli na tisti dogodek pred dvajsetimi leti, ko je sedel(a) pod košatim borom, v kozarcu je valovil plavac, družba s kitaro pa je prepevala »more, more«.

Ivan Cankar je v pismih Ani Lušinovi opisoval, kako doživlja morje in skozenj samega sebe. (Zbrano delo, I. Cankar, II. Knjiga, str. 318, opombe F. Bernik) Tako ji je pisal leta 1898 v Ljubljano: »... Jaz imam rad te brezmejne, temne valove, ki se zablešče samo včasih, kakor bi se vsipali kristali nanje. In kadar šumijo in šepetajo z udušenim, boleznim glasom, zdí se mi, da trpijo tiho, skrito trpljenje, kakor jaz. Hodil bi po obrežju ves dan in gledal v daljno, megleno daljavo, kjer se poljubljata nebo in morje...« Takole je pisal Cankar Anici, kot jo je sam imenoval, morje ga je spominjalo tudi na njene oči, iz njega pa vabilo globoka čustva, saj se mu je zdelo neizmerno in skrivnostno, tako kot večerno nebo z zvezdami, temni šumeči gozdovi, »vse to so samo slike večnosti in ljubezni«.

Tako mi je pred kratkim nekdo drag, s katerim naju veže veliko stvari, med drugim tudi podoben literarni okus, priporočil v branje knjigo Marise Madieri z naslovom *Zelenomodro*. Tržaška pisateljica rojena na Reki, žena znanega pisatelja Claudia Magrisa, mati dveh sinov, profesorica angleščine, velika ženska. Ta veličina veje iz njenega pisanja, ki ga podaja na preprost način, skozi dnevniške zapise v letih 1981 do 1984 popisuje svoje življenje in se vzporedno vrača v otroštvo, svojo mladost, odhod iz rojstnega mesta, ki ga sama simbolično imenuje eksodus, množično preseljevanje podaja kot dejstvo, brez zamer in sovraštva in obsojanj, kot življenje, ki je moralo streči na način, kot je steklo. Njene besede so v resnici kot valovi, ki plavajo, vsak zapis se zaključuje z kratkimi mislimi, meni se res zdijo kot fragmenti, saj govorijo o stvareh, ki jih nosimo v sebi in jih vemo o sebi, pa jih nismo nikoli zapisali. Njene so zapisane v najčistejši obliki, kot voda, ki jo je oboževala in se pretaka s svojimi kristali skozi njeno prepoved. »Tudi zelenomodro se pravi tisti barvi, ki mi še danes pomeni barvo ljubezni,« zaključuje zapis 10. maja 1984. Vedno znova se je vračala na otoke Cres, Lošinj, Rab in tako piše o skrivnosti, ki je mi ne bomo nikoli spoznali: »Najstarejše jedro mojega hrepenenja prebiva na nekem jadranskem otoku, med dišečo kaduljo, ki srebrni od sonca žareče skale in morsko peno, ki je na globokem morju videti kot sirena«.

Tej mozaiki besedne umetnosti, ki bralcu narišejo morje, v nosnice priključijo vonj sivke, v ušesa butanje valov ob obalo in v oči barvo sonca, njegovega odseva preden zamre v morju, to je umetnost sama. Umetnost kot samo življenje.

POHIŠTVO / STARINE SKOZI ČAS – I. del.; OPREMA KMEČKEGA DOMA

Kaj je pravzaprav starina, včasih lahko slišimo tudi besedo antikviteta? Ena izmed razlag pravi, da je to vsak predmet, ki ga ne proizvajajo več in se ga ne da kupiti v trgovini ali pri proizvajalcu. Si sploh predstavljate koliko predmetov, ki smo jih koristno uporabljali, po tej opredelitvi že sodi med starine? Npr. elanove t. i. JET, RC in CR smuči že, pa pomarančni sok »pingo« v stari tetrapak embalaži, glavna pijača šolskih izletov do 80-tih let prejšnjega stoletja tudi. Pingo v »sodobni« štirioglati embalaži res lahko kupimo tudi danes, a ta ni enak prvotnemu. Zanimivo kajne, pa največkrat na to sploh ne pomislimo.

Pa se vrnimo v preteklost. Kot se spreminja arhitektura, tako se spreminjajo tudi predmeti, oprema bivalnih prostorov in bivanjska kultura – življenjski slog. V nadaljevanju pa najprej o razvoju pohištva na podeželju in kasneje o meščanskih slogih ...

Stil oz. slog pohištva (renesansa, barok, bidermajer, secesija ipd.) lahko razložimo kot vrsto različnih lastnosti, ki so v nekem časovnem obdobju splošno sprejete in se stalno ponavljajo v oblikah, okrasju, barvah ... Takrat pohištvo dobi tako enoten videz, da ga lahko pripišemo nekemu slogu. Vendar tudi v okviru nekega sloga obstajajo stopnje

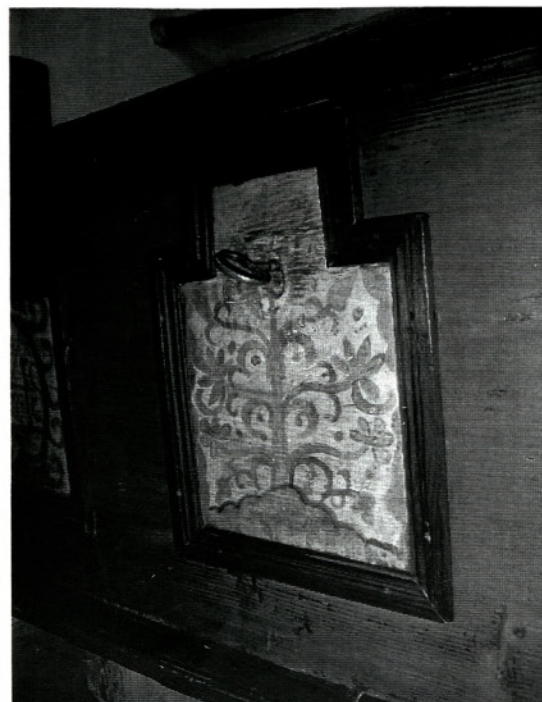
Med restavriranjem

- popolnemu razcvetu sledi upadanje, kjer lastnosti niso več tako očitne, nato pa sledi še mešanje dveh stilov, preteklega in naslednjega. Vedno so bili umetniki - rokodelci, ki so prehitevali čas, pa tudi takšni, ki so za časom zaostajali.

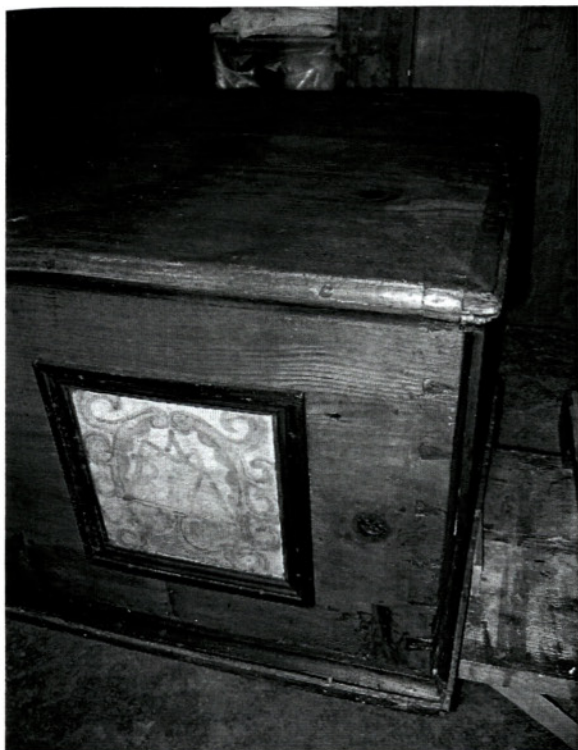
V kmečki »hiši« - osrednjem bivalnem (pogosto tudi spalnem) prostoru naših prednikov, so imele poleg bogkovega kota in skrinj posebno vlogo *zidne, na steni viseče stenske in kotne omare*. To so predhodnice današnjih (samostoječih) omar, ki nadomeščajo takratne skrinje in v zid vgrajene stenske omare. Vedeti moramo, da so bile stene stavb lahko debele več kot 1 meter in je tako bila taka omara lahko »globoka« okoli 50 cm - pol metra, kar je primerljivo z današnjimi. Običajno so bile vgrajene za vrati »hiše«, med okni ali ob vhodu v kamro, za shranjevanje živil pa lahko tudi v kuhinji. Prvenstveno so bile namenjene shranjevanju posebej vrednih predmetov, kot so molitveniki, očala, papir, zdravila, pa tudi stekleničke doma pridelanih žganih pijač so bile pogosto shranjene v njih. Njihova prednost je bila, da so bile »pod ključem«, ki ga je gospodar hranil na skritem mestu ali pa kar na vrvi za vratom (tam je bil najbolj na varnem).

Druga pomembna vrsta pohištva za shranjevanje so bile *skrinje*. V njih so imeli shranjeno skorajda vse, od posteljnine in oblačil do kmetijskih pridelkov – pšenico, koruzo, moko ipd. Slednje je bilo shranjeno v preprostih, običajno smrekovih skrinjah. Oblačila pa so bila shranjena v lepo okrašenih skrinjah, ki so imele poleg tega, da so bile okras bivalnega prostora, tudi velik simbolni pomen. Pogosto so se prenašale iz roda v rod in v njih so neveste prinašale balo k hiši. Le te so bile sprva tesane, največkrat bukove, okrasje pa je bilo reliefno vrezano v ohišje. Prevladovali so nabožni motivi (križ, IHS ...) pa tudi t.i. »morca« je zelo pogosta. Po izročilu odganja zle duhove in nesrečo, zato so jo vrezovali tudi na vhodna vrata, portale ipd.

Za naše kraje je značilna predvsem druga vrsta skrinj, ki pa so izdelane iz žganih desk (zelo pogosta je češnja), okrasje pa tvori poslikava z nabožno motiviko in simbolnimi motivi iz vsakdanjega življenja (podobno kot panjske končnice). Ker poslikav običajno niso

Detajl s skrinje

Skrinja

pa so kredence. Glede na to, da so tudi te krasili lokalni rokodelci – samouki, so za posamezne pokrajine značilne posamezne vrste kredenc.

Kasneje pa je zaradi elektrifikacije in uporabe električnih strojev klasična izdelava pohištva večinoma izginila. Pohištvo je postajalo vse cenejše in vedno bolj potrošna dobrina s svojim omejenim rokom trajanja.

VIRI:

- Lastni arhiv;
- Živimo s podeželjem, priloga tednika Kmečki glas;
- www.antika-lipovec.si.

V prihodnji številki:

POHIŠTVO / STARINE SKOZI ČAS – II. del.; MEŠČANSKI SLOG(I)

OBNOVA PLEŠNARJEVE DOMAČIJE APRILA 2007

Plešnarjeva hiša med menjavo strehe in ...

... in po njej. Kulturni spomenik je ohranjen.

Čestitamo!

LETOPIS RAVNIŠKE POMLADI 2007

Opazovala, merila, beležila: Danica Nagode

12. – 16. marec 2007

Sonce je ves teden radostno delilo tople in sončne dneve z nami. Dodobra ogreta narava je že pokazala svoje čare. Temperature so se gibale od 17 do 19 stopinj.

17., 18. marec 2007

Delno oblačno, pihal je jugozahodnih, po toplem in sončnem tednu nas čaka hladnejši, a še vedno suh konec tedna.

19., 20. marec 2007

Oblačen in deževen dan se je čez noč spremenil v zimo. Starka Zima je pomahala z repom in čez noč nasula 50 cm snega. Popoldan se je razjasnilo in skozi oblake je pokukalo tudi sonce. Čez dan je bila temperatura 7°C.

21. – 23. marec 2007

V sredo je bilo delno oblačno, pihal je jugozahodni veter. V četrtek smo se hudovali nad mrzlim in z burjo prepletenim dnevom. Petek dopoldan pa nas je spet razveselil s soncem. Temperatura je bila 9°C.

24. – 26. marec 2007

Sobota mi je z drobnim prsketom dežnih kapelj voščila dobro jutro. Med dežnimi kapljami so se poigravale snežinke. Padavine so popoldne ponehale, pihala je šibka burja. Nedeljsko dobro jutro so nam voščile bele snežinke, ki so poplesavale med dežnimi kapljami. Dež in burja sta nam onemogočila sprehod v naravo. Ponedeljek je bil delno oblačen, popoldan je v presledkih rahlo deževalo. Pihala je zmerna do močna burja.

27. – 29. marec 2007

Tudi v torek je bilo vreme podobno ponedeljkovemu, le da ni deževalo. Pihala je burja in skozi oblake je pokukalo tudi sramežljivo sonce. Sreda je bila zmerno oblačna, pihala je šibka burja, sijalo je tudi blede sonce, ki se je vsake toliko skrilo za oblake. Četrtek nas je spet razveselil s soncem. Pihal je rahel severozahodnik, temperatura je bila 8°C.

30. marec – 1. april 2007

Petkovo jutro je bilo deževno in megleno. Vendar upamo, da se bodo temperature spet zvišale in da bo spet posijalo toplo sonce.

Meglina in deževna sobota nas je spominjala bolj na novembrsko vreme kot pa na konec marca. Tudi temperature so bile bolj zimske kot pomladne. Nedelja je bila odeta v oblake in meglo. Dežne kaplje so se vsake toliko spustile na tla in tako popestrile prvoaprilske šale.

5. – 7. april 2007

Jutranji pogled skozi okno mi je povedal, da bo današnji dan obsijan s soncem. Pihala je burja in toploto odnašala s seboj. Petek pa je še bolj pohitel in nas s soncem razveselil že v jutranjih urah.

Velikonočna sobota se je že zjutraj prelevila v prečudovit sončen dan z rahlim vetrom. Ko sva s sosedo odhajali k velikonočnem blagoslovu jedil, sva na nebu zagledali prve lastovke. Adijo, zima.

8. – 10. april 2007

Z velikonočnim zajtrkom v krogu družine se je začel dan preobilja. Nedelja nam je postregla z mešanim vremenom, z dežjem, soncem in oblaki. Tak je bil tudi praznični ponedeljek.

11. – 13. april 2007

Sonce je že zjutraj obsijalo zvonik sv. Barbare in nam spet dalo en topel in prečudovit dan. V sončnem četrtku in petku se je temperatura dvignila na 25°C.

14. – 16. april 2007

Ku, ku, ku me je zjutraj pozdravila kukavica in drobni topli sončni žarki so me božali po roki, ko sem pila na klopi pred hišo jutranjo kavo. Tudi nedelja se je kopala v prijetno toplem soncu. Temperature: od 22°C do 24°C

22. – 25. april 2007

Topli dnevi nas kar ženejo v naravo in na svež zrak. Temperature so se gibale med 19°C in 21°C, ob pripeki pa tudi do 26°C ali celo 28°C.

26. – 28. april 2007

Zaradi visokih temperatur v nekaterih krajih kmetovalce že ogroža suša, kaj še bo. Na praznični petek in soboto se je temperatura povzpela na 26°C.

1. – 3. maj 2007

Praznična torek in sreda sta nam poklonila mešano vreme, oblaki so zakrivali sonce, pihala je burja in v sredo jugozahodnik. Temperature: okoli 17°C

4. – 6. maj 2007

Končno smo dočakali težko pričakovani dež. Razsušena zemlja je dežne kaplje kar vsrkala.

7. – 12. maj 2007

Vse dni nas je grelo toplo sonce.

13. – 15. maj 2007

Nedelja je bila topla in sončna, s temperaturami do 26°C, v ponedeljek pa smo namerili kar 29°C. Zofka pa se je že zjutraj polulala in nam prinesla ohladitev. Dobro.

16. – 18. maj 2007

Dva dni dežja in že pogrešamo sonce. Kako smo ljudje čudaški, najprej prosimo dež, a se ga že kmalu naveličamo. Temperatura 19°C

19. – 24. maj 2007

Sončni dnevi in vročina, ki kar ne pojenja. Temperature do 29°C.

25. – 27. maj 2007

Vroči in soparni dnevi. V nedeljo popoldan nas je presenetila nevihta s točo.

28. – 31. maj 2007

Hladni in oblačni dnevi, temperatura 18°C–20°C. V sredo je vetrovno vreme bolj spominjalo na april kot na konec maja. Burja nam je preprečila, da bi se grela na toplem soncu. Kot se mi igramo z zemljo in jo onesnažujemo, nam ona vrača in ponagaja z muhastim vremenom.

SUDOKU

4			8				2	
		5				1		
2	8			9				
					7			1
9		1				4		7
3			4					
				5			1	8
		6				2		
	2				6			9

Vaša naloga je, da prazna polja zapolnite s številkami od 1 do 9. Vsaka številka se lahko pojavi samo enkrat v vsaki vrstici oziroma samo enkrat v vsakem stolpcu, pa še: vsaka številka se lahko pojavi samo enkrat v vsakem od devetih poudarjenih kvadratov. Rešitev je samo ena.

Napisala in sestavila Metka Petrič

NAGRADNI REBUS

Sestavila Hana Brus

H = L

+

≠234

+

123

+

12345=

Rešitev: _ _ _ _ _

Rešitve nagradnega rebusa pošljite do **10. septembra 2007** na naslov Ravniška sapca, Ravnik10, 1372 Hotedršica. Med pravnimi rešitvami bomo izžrebali nagrajenca.

NAGRADA: Poln pekač svežih buhtljev iz pečice Kati Steklasa

Anka Korenč žreba dobitnika domačih čajev.
(foto: I.K.B.)

Pravilna rešitev rebusa iz 6. številke je bila FLORIJANOVA NEDELJA. Med pravnimi rešitvami smo izžrebali nagrajenca. To je Cveto Kovač iz Hotedršice. Čestitamo!

Hotedršica

D 35

RAVNIŠKA SAPCA

2006/07

352(497.12 Ravnik)

1001270,7

COBISS •

KNJIVNICA LOGATEC

V 8. RAVNIŠKI SAPCI NAPOVEDUJEMO:

- na obisku pri Lavretovih
- razlaga ravniških ledinskih in lastnih imen
- spomini na poletje

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI:

Ravnik s cerkvijo sv. Barbare (foto R. B.)